

Lucija Stepančič

Davorin Lenko: *Telesa v temi.*

Ljubljana: Center za slovensko književnost (zbirka Aleph), 2013.

Je pornografija lahko (tudi) umetnost? Avtor oziroma njegov pripovedovalski alter ego nas že na samem začetku prepriča, da se zaveda težavnosti naloge, ki si jo je zadal: žanr, kot je ta, po eni strani hromi romantični pristop (vsi lepi, vsi potešeni), pa tudi druga skrajnost, realizem, ki se naslaja nad banalnostmi in deziluzijo tovrstnega početja, skoraj prav tako hitro, čeprav je kanček zanimivejši, zapade v ponavljanje in rutino. In kakšna bi lahko bila postmodernistična različica pornografije? Mimogrede je treba bralca tudi prepričati, da postmodernizem še zdaleč ni mrtev, nasprotno, podoben je staremu razvratniku. “Že od nekdaj sta me zanimala parjenje in literatura. Pa parjenje besed. Naskakovanje. Ne nujno zgolj fizična pojavnost teles v seksu, ampak tudi notranje dogajanje, valovanje libida; le-to se v nekih bežnih zametkih v vseh svojih nihanjih namreč kaže kot kak pretrgan, natrgan diskurz; kot pripoved, ki se je strgala, prekinila vse stike z logiko vzroka in posledice. Kot takšno to iracionalno valovanje libida odlično deluje znotraj postmodernistične poetike.” Po eni strani jamra, da je “ujet v lingvistične lapsuse in zanke” in da se iz njih ne more izviti, po drugi kleno izjavlja, da ga zanimajo ženske “s kosmatimi in zanemarjenimi pičkami”.

Oborožen s koncepti in podobami, ki tudi niso kar tako, si je Davorin Lenko za svoje brezkončne variacije na temo omislil še kako zanimivo začetno pozicijo: njegove okrogle in več kot okrogle pripoveduje srednjeletnik, ki je preživel raka na modih, vendar je ostal tako rekoč kastriran, in to doživljenjsko. Situacija je v osnovni tragična, da ne bi mogla biti bolj, še posebno v Ljubljani, ki je, po Lenku sodeč, pravcata prestolnica greha, pa še sezona parjenja je več kot očitno na vrhuncu. Tako ali drugače in počez se drstijo vsi do zadnjega. Izvenzakonska partnerica izginja za rdečimi vrati svingerske hiše, postelja mladoletne pastorkice vso noč buta ob steno, profesorju literature študentke ščijejo v usta (ali vsaj

prek SMS-sporočil ustrežljivo ponujajo tovrstne usluge), enako veselo se razcveta tudi masturbacija. V redkih trenutkih počitka zadovoljno upehani razvratniki razrajcajo še intelekt in razpravljajo v žižkovski maniri ter na veliko citirajo, predvsem Barthesove *Fragmente ljubezenskega diskurza*. Povečini so nadpovprečno inteligentni, prodorni in dobro ali odlično situirani, ustvarjalni, visoko kotirajo tudi na intelektualni sceni (univerzitetni profesor, urednica leposlovja, slikarka). Kaj si lahko še želimo, razen tega, da bi bili zraven? Da ne bo vse skupaj prehitro ciknilo na intelektualistični snobizem, se avtor ravno še pravi čas domisli Bukowskega in mimogrede pogrša vse ženske, ki so se znašle v obnebj u njegovega romana: če niso grde že po naravi, si vsaj obrijejo glavo. "Bukowski je poleg o grdih in/ali starih babah pisal tudi o zmešanih, ki pa niso bile nujno stare in/ali grde. To je pomemben podatek." Ampak tukaj bi si verjetno celo stari mojster panično zatisnil nos, saj je Lenko impresivnemu spisku zaželenih lastnosti dodal še smrdljivost. Kronično in akutno, človek sploh ne ve, katera mu je ljubša. Edinole koruznica Sara ima prepričljiv izgovor za osebno (ne)higieno; ima namreč luskavico.

Avtorjevi nameni so hvalevredni: ves ta zajčnik, ki ga bo vsak čas razgnalo, opisuje pač zato, ker "premalo razmišljamo o teh stvareh, premalo se jim posvečamo. Premalo smo iskreni samo s sabo in z ljudmi, ki nas obkrožajo. Spolnost obče žal dojemamo kot neko od ostalega življenja ločeno pripoved, kot nekakšno eksperimentalno kratko zgodbo znotraj velikega realističnega romana življenja. Njenemu narativu ne priznavamo vrednosti, ki si jo zasluži. In to me žalosti." Zanimivejše je njegovo osebnejše opažanje: "Tisto zimo, ko sem izvedel, da imam raka, in ko se je moje telo čutilo, kot da se bo utekočinilo in posušilo hkrati, sem za zaprtimi očmi ustvarjal nov svet. Svet, ki mi je bil zatočišče in ki mi je pomagal preživeti. Bil je majhen, ta moj mentalni svet, obsegal je le različne spalnice, različna stranišča in različne ženske. Ničesar več. In govorile so mi, te ženske. Bog, kako so govorile. Pa ne le z usti. Govorile so mi in mi pripovedovale, me zibale v sen, v mir, v pozabo." Če verjamete ali ne: "[Z] izgubo mod se je pričelo v meni nekaj dogajati, nekaj spreminjati: izostrili so se mi čuti in skoraj skladno s tem se je na neslutene ravni razširil nabor stvari, ki so me privlačile in ki so na neki napol nežen, napol trpek način – vsaj za trenutek ali dva – zahtevale mojo popolno in najvdanejšo pozornost ... bil sem nenasiten. Bil sem plenilec. Dolge ure sem se lahko sprehajal po ljubljanskih ulicah in se izgubljal v nekem meglenem, globokem svetu, ki je bil le moj. Čuval in negoval sem ga." In spet: "[P]oleti je v starih mestnih jedrih v zraku polno feromonov in znoja tujih teles. Pa tudi drobne – in ne tako drobne – sledi drugih telesnih izločkov je povsem

lahko razločiti: tu so vaginalni izcedki in sperma, menstrualna kri, urin, blato – vonjave, ki me nehote opominjajo, da se nahajam med živimi bitji. Ničesar ne zahtevajo ... So pa tam, če jih le hočem vzeti. In ne lažem si: hočem jih. Hrepenim po robustnih odtenkih življenja, ki jih nosijo na sebi. Ti ljudje, ti smrdeči in lepi ljudje so v takšnih trenutkih povsem uravnani s siceršnjim stanjem mojega uma." Po načelih, ki od proze zahtevajo stopnjevanje, je kmalu premalo, da dame perverzno migajoč vsenaokoli ponujajo vse svoje odprtine; da bi bilo bolj zanimivo, morajo zraven tudi vse več scati, prdeti in špricati še druge, še bolj zagonetne, še intimnejše izločke. Ko se avtorju po naključju zapiše beseda vulva, se takoj nadvse olikano opraviči, pardon, mislil sem seveda pizda, o besedi nožnica pa kar mimogrede zimpvizira cel traktat.

Proti koncu, ko naj bi se v romanu vendarle nekaj zgodilo (ves čas se ogromno dogaja, a se nikoli nič ne zgodi), se vsaj v sledovih vendarle nakaže nekakšna volja po preobratu – vsaj približno. Svingerki, na primer, padejo čreva iz riti (tako nekako se glasi laična diagnoza), verjetno zaradi pretiravanja z določeno seksualno kaprico, čeprav se mimogrede tudi izve, da sploh ni taka razvratnica, kot bi si kdo mislil, saj se orgij udeležuje le enkrat na mesec ali še redkeje. Še njena šestnajstletna hči, čeprav si je omislila pirsinge na prsnih bradavičkah, s seksom sploh ne pretirava tako zelo, saj se daje dol le s sedmimi ljudmi (fanti in puncami). Tudi urednici sploh ni (več) tako lahko, saj "odkar nosi protezo, ne more več tako dobro fafati". Pravcate tragičarke torej. Le v enem primeru si resnično oddahnemo, za "odurno" Anette se izkaže, da je izmišljena, s tem pa tudi njena pedofilsko-incestuoza epizoda. Neprijetni resnici o sebi ne uide niti pripovedovalec sam; njegova seksualnost naj bi bila vprašljiva že pred samo operacijo. "Rak mi je samo pokazal nekaj, kar bi mi verjetno moralo biti očitno že dolgo, dolgo časa. Vse moje življenje. Pa mi ni bilo in zdaj ni več poti nazaj."

Navsezadnje se vendarle najde nekaj zanimivega. Pa ne v pripovedovanju, ki še kar naprej spominja na mlahav ženski špeh, ampak v poziciji avtorja, ki se začne spraševati o kritiških odzivih na njegovo delo. Vse to seveda prevali na svoj literarni alter ego in njegov roman, pri čemer je še kako očitno, da gre v resnici zanj in za *Telesa v temi*. Roman je zasnovan kot mešanica intervjuja (pripovedovalec je vsaj znotraj pripovedi precej znan, nominiran je za kresnika in kar naprej ga vabijo na branja), pogovorov s psihiatrom, občasnih izpadov družabnosti in prijateljske zaupljivosti. Tako lahko zelo spontano prehaja od žgečkljivih epizod k "lingvističnim lupin-gom", ponarodelim citatom najbolj modnih teoretikov, pa spet od najbolj čustvenih izlivov k najbolj rušilnim dvomom o sebi in o lastnem pisanju.

Avtor se svojih pomanjkljivosti zaveda že od samega začetka in jih bralcu prefrigano servira kar sam; že na začetku ugotavlja, da ne zna fabulirati, in s tem se moramo na žalost strinjati (morda pa je problem bolj v tem, da njegovi liki v sebi ne premorejo dovolj možnosti razvoja: od perverzije k še večji perverziji očitno ni stopnjevanje, kakršno zahteva gradnja zgodbe). Veliko prijetneje si je zamišljati besne odzive feministk in feminističnih kritičark, vendar je neokusnost kljub vsemu manjši problem od zdolgočasene samonanašalnosti, ki ne more preseči majhnosti vase zazrtega pripovednega sveta: lahko si kvečjemu čestita, da ni napisal preživitvene knjige po meri "idiota" Lancea Armstronga. To pa mu je resnično zelo dobro uspelo.